

عضو هیات علمی دانشگاه ق

نشر میزان

سرشناسه : توحیدی، احمد رضا، ۱۳۵۶ -
 عنوان و نام پدید آور : حقوق سازمان‌های بین‌المللی / احمد رضا توحیدی
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۳۹۳
 مشخصات ظاهری : ۴۷۲ ص.
 فروست : علوم اجتماعی؛ ۸۲۲
 شابک : 978-964-511-621-5
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا
 موضوع : سازمان‌های بین‌المللی — تاریخ
 موضوع : سازمان‌های بین‌المللی
 هبندی کنگره : ۷ح ۹۵۴/ت۹ JX
 رد هبندی دیویی : ۳۴۱/۲
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۶۲۶۴۲۳

مرکز نشر (ایم‌ان‌اچ) حقوق الکترونیکی (سا) از این آفر بدون اخذ مجوز
 از ناشر لایق رونق ده و بگردد قانونی دارد.
 لطفا در صورت مشاهده، مدارک به اداره تلفن‌های ذیل اطلاع دهید.

۸۲۲

نشر میزان

حقوق سازمان‌های بین‌المللی

دکتر احمد رضا توحیدی

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۳

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شماره: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۶۲۱-۵

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی‌فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱
 فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخر رازی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰
 واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتوح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱
 وبسایت: www.mizan-law.ir پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱۵
مقدمه	۱۷
فصل اول - تحول سازمان‌های بین‌المللی در گذر زمان	۱۹
بند اول - دوران باستان	۱۹
بند دوم - دوران رنسانس یا رنسانس اجتماعی	۲۰
بند سوم - اتحادیه‌های بین‌المللی عمده و جامعه ملل	۲۹
بند چهارم - تحول تا سازمان‌های جهانی امروز	۳۳
فصل دوم - مفهوم، خصوصیت و ارکان سازمان بین‌المللی	۳۷
بند اول - تعریف سازمان بین‌المللی	۳۷
بند دوم - عناصر و ارکان تعریف	۳۹
بند سوم - خصوصیات معاهدات مؤسس	۴۲
الف - تقدم تعهدات معاهده مؤسس بر تعهدات دیگر	۴۳
ب - ممنوعیت اعمال حق شرط	۴۵
ج - خصوصیت خاص تجدیدنظر و تفسیر اسناد مؤسس	۴۶
بند چهارم - چگونگی ایجاد سازمان بین‌المللی	۴۹
الف - از طریق تشکیل کنفرانس‌ها	۴۹
ب - ایجاد ارکان سازمان	۵۰
بند پنجم - ساختار عمومی سازمان‌های بین‌المللی	۵۱

بند ششم - مسئله پذیرش، خروج، اخراج و اختتام فعالیت سازمان ۵۴

بند هفتم - منابع حقوق سازمان‌های بین‌المللی ۵۷

۱- حقوق بین‌الملل عرفی ۵۸

۲- اصول کلی حقوق ۵۹

۳- اعمال یک جانبه ۶۰

الف - صلاحیت قانون‌گذاری داخلی سازمان ۶۱

ب - صلاحیت قانون‌گذاری خارجی سازمان نسبت به دولت‌های غیر عضو ۶۳

فصل سوم - شخصیت حقوقی و صلاحیت سازمان‌های بین‌المللی ۶۵

بند اول - شخصیت - الف - سازمان ۶۵

الف - شخصیت بین‌المللی ۶۶

ب - شخصیت در نام سازمان ۶۸

بند دوم - پایه و مبنا حقوقی شخصیت سازمان ۷۰

بند سوم - آثار شخصیت حقوقی ۷۲

بند چهارم - محدوده صلاحیت‌های سازمان ۷۶

الف - صلاحیت صریح ۷۷

ب - صلاحیت ضمنی ۷۷

بند پنجم - انواع صلاحیت‌های سازمان ۷۹

۱- صلاحیت انعقاد معاهده ۸۰

۲- صلاحیت اقامه دعوی بین‌المللی ۸۱

۳- صلاحیت حمایت از مأمورین خود ۸۲

۴- صلاحیت طرح مسئولیت علیه دیگر نهادها یا دولت‌ها ۸۲

فصل چهارم - مسئولیت سازمان‌های بین‌المللی ۸۷

بند اول - مبانی مسئولیت ۸۷

بند دوم - فروض انتساب به سازمان ۸۹

۱- اعمال سازمان ۸۹

الف - اعمال ارکان سازمان	۸۹
ب - ساختارهای ملی تحت اختیار سازمان	۹۰
۲- اعمال کارکنان و کارشناسان بین‌المللی	۹۲
بند سوم - آثار و نتایج مسئولیت سازمان‌های بین‌المللی	۹۵
 فصل پنجم - مصونیت و امتیازات سازمان‌ها	۹۹
بند اول - مبانی حقوقی مزایا و مصونیت سازمان	۱۰۳
بند دوم - محدوده و شمول مصونیت سازمان‌ها	۱۰۷
الف - مصونیت از تعرض	۱۰۸
ب - مصونیت قضایی	۱۰۸
ج - مصونیت اجرایی	۱۱۰
د - مصونیت اموال سازمان	۱۱۱
هـ - مصونیت اسناد و آزادی ارتباطات	۱۱۲
بند سوم - راهبرد برخورد با سوءاستفاده از مصونیت	۱۱۲
بند چهارم - محدوده و شمول امتیازات سازمان‌ها	۱۱۸
 فصل ششم - نوع‌شناسی و طبقه‌بندی سازمان‌های بین‌المللی	۱۲۳
بند اول - طبقه‌بندی سازمان براساس «نوع اعضا» یا ماهیت مؤسسه بین‌المللی	۱۲۴
۱- سازمان بین‌الدولی	۱۲۵
الف) سازمان بین‌الدولی جهانی	۱۲۵
ب) سازمان‌های بین‌الدولی منطقه‌ای	۱۲۶
ج) سازمان بین‌الدولی فرامنطقه‌ای	۱۲۹
۲- سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی	۱۲۹
الف - شخصیت حقوقی سازمانهای بین‌المللی غیردولتی	۱۳۱
ب - انواع سازمان غیردولتی	۱۳۵
اول - سازمان غیردولتی انتفاعی	۱۳۵
دوم - سازمان‌های غیردولتی غیرانتفاعی	۱۳۶

- ۳- سازمان فراملی ۱۴۲
- بند دوم - طبقه‌بندی سازمان براساس اهداف ۱۴۳
- اول - سازمان با هدف خاص ۱۴۳
- دوم - سازمان با هدف عام ۱۴۵

فصل هفتم - جامعه ملل ۱۴۷

- بند اول - عوامل تشکیل جامعه ملل ۱۴۷
- بند دوم - اعضاء و تشکیلات جامعه ملل ۱۵۲
- بند سوم - ساختار و تشکیلات ۱۵۳
- الف - مجمع عمومی ۱۵۳
- ب - شورای عظمی، مرکب از ۱۵۵
- ج - دبیرخانه ۱۵۷
- د - رکن مستقل ۱۵۹
- بند چهارم - ایران و جامعه ملل ۱۶۲
- الف - طرح شکایت ایران از شوروی ۱۶۳
- ب - نظارت بر تجارت تسلیحات ۱۶۴
- ج - قضیه بحرین ۱۶۵
- د - کنترل مواد مخدر ۱۶۶
- هـ - لغو امتیاز داری و اختلاف دولتی ایران و انگلیس ۱۶۶
- و- اختلافات مرزی ایران و عراق (۱۹۳۴) ۱۶۷
- ز- قضیه طرح دعوی شرکت ملی نفت ایران ۱۶۸
- بند پنجم - تحلیل عملکرد جامعه ملل ۱۶۹
- ۱- از ۱۹۲۰ تا ۱۹۲۷ سال‌های توسعه و پیشرفت ۱۷۰
- ۲- از ۱۹۲۷ الی ۱۹۳۲: سال‌های عدم اطمینان ۱۷۱
- ۳- از ۱۹۳۲ الی ۱۹۳۹ سال‌های تضعیف و شکست ۱۷۲

فصل هشتم - سازمان ملل متحد.....	۱۷۷
بخش اول - کلیاتی در مورد سازمان ملل متحد.....	۱۷۸
بند اول - روند پیدایش سازمان ملل متحد.....	۱۷۸
بند دوم - اهداف و اصول سازمان ملل متحد.....	۱۸۶
بند سوم - عضویت و شرایط آن.....	۱۹۲
بند چهارم - عضو ناظر.....	۱۹۸
بند پنجم - خروج، اخراج.....	۲۰۱
بخش دوم - ارکان سازمان ملل متحد.....	۲۰۴
رکن اول - شورای امنیت.....	۲۰۷
بنداول - ترکیب شورای امنیت.....	۲۰۷
الف - اعضاء دائم.....	۲۰۸
ب - اعضاء غیر دائم.....	۲۱۲
ج - حضور و مشارکت دول غیر عضو.....	۲۱۴
بند دوم - وظایف و اختیارات شورای امنیت.....	۲۱۶
الف - وظایف و اختیارات خاص.....	۲۱۶
ب - وظایف و اختیارات مشترک با مجمع عمومی.....	۲۱۷
اول) صلاحیت شورا مبتنی بر فصل ۶.....	۲۱۸
دوم - حل اختلاف از طریق اقدامات قهری.....	۲۲۱
الف - تهدید علیه صلح.....	۲۲۶
ب - نقض صلح.....	۲۲۷
ج - تجاوز.....	۲۲۷
بند سوم - شیوه ارجاع موضوع به شورا.....	۲۳۰
بند چهارم - شیوه اخذ تصمیم شورا.....	۲۳۲
بند پنجم - حق وتو.....	۲۳۵
الف - اثر رای ممتنع بر تصمیمات شورای امنیت.....	۲۳۸
ب - ارزیابی و انتقادات بر حق وتو.....	۲۳۹
۱- موافقین حق وتو.....	۲۳۹

- ۲- مخالفین حق وتو ۲۴۱
- بند ششم - مشروعیت و اعتبار تصمیمات شورا ۲۴۵
- بند هفتم - آیین کار شورای امنیت ۲۵۰
- بند هشتم - ارکان فرعی شورای امنیت ۲۵۳
- ۱- کمیته مبارزه با تروریسم سازمان ملل (CTC) ۲۵۵
- ۲- کمیته قطعنامه ۱۵۴۰ ۲۶۰
- ۳- کمیته ستاد نظامی ۲۶۰
- ۴- کمیسیون ایجاد صلح ۲۶۱
- الف - وظایف و کارکردهای کمیسیون ۲۶۳
- ب - ساختار کمیسیون ۲۶۴
- ج - دفتر، مأموریت، ایجاد صلح ۲۶۶
- د- صندوق ایجاد صلح ۲۶۶
- ۵- عملیات‌های حفظ صلح سازمان ملل متحد ۲۶۷
- الف - کارکردهای حافظین صلح ۲۶۸
- ب - مبنای حقوقی عملیات حفظ صلح ۲۷۲
- ج - صلاحیت شورای امنیت در عملیات حفظ صلح ۲۷۳
- د - اصول ناظر بر تشکیل نیروهای عملیات حفظ صلح ۲۷۳
- هـ - ساختار نیروهای حافظ صلح ۲۷۶
- و - مزایا و مصونیت‌های عملیات حفظ صلح ۲۷۷
- ز - مخارج عملیات حفظ صلح ۲۷۸
- ح - انتقادات به عملیات‌های حفظ صلح ۲۷۹
- ۶- دادگاه بین‌المللی کیفری یوگسلاوی سابق (ICTY) ۲۸۳
- ۷- دادگاه بین‌المللی کیفری رواندا (ICTR) ۲۸۵
- رکن دوم - مجمع عمومی ۲۸۹
- بنداول - ترکیب اعضای مجمع عمومی ۲۸۹
- بنددوم - وظایف و اختیارات مجمع عمومی ۲۹۱
- الف - صلاحیت‌های انحصاری ۲۹۲

ب - صلاحیت‌های غیرانحصاری	۲۹۷
بند سوم - نحوه اتخاذ تصمیم در مجمع عمومی	۳۰۴
بند چهارم - بودجه و استقلال مالی سازمان	۳۰۷
۱- هزینه‌های سازمان ملل	۳۰۷
۲- نحوه تسهیم بودجه سازمان بین کشورهای عضو	۳۱۰
۳- نحوه‌ی تنظیم و تصویب بودجه سازمان ملل	۳۱۱
۴- مراحل تصویب بودجه	۳۱۴
۵- نظام بودجه	۳۱۶
بند پنجم - کمیته‌های مجمع عمومی	۳۱۷
۱- کمیته عمومی	۳۱۷
۲- کمیته‌های تخصصی	۳۱۸
بند ششم - ارکان فرعی مجمع عمومی	۳۲۱
اول - هیات‌ها	۳۲۱
دوم - کمیسیون‌ها	۳۲۱
سوم - کمیته‌ها	۳۲۲
چهارم - شوراها	۳۲۴
پنجم - ساختارهای دیگر	۳۲۴
ششم - برنامه‌ها و صندوق‌های وابسته به مجمع عمومی	۳۲۵
بند هفتم - آیین کار مجمع عمومی	۳۲۶
الف - اجلاس‌ها	۳۲۶
ب - دستور کار اجلاس‌ها	۳۲۸
ج - هیأت‌های نمایندگی	۳۲۹
د - کمیته اعتبارنامه‌ها	۳۲۹
هـ - رئیس و نواب رئیس	۳۳۰
و - زبانها	۳۳۰
بند نهم - اصلاحات در سازمان ملل متحد	۳۳۱
بند دهم - شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد	۳۳۴

- الف - ساختار و وظایف ۳۳۷
- ب - اطلاعات و گزارش‌های بررسی ادواری ۳۴۱
- ج - روش‌های ویژه ۳۴۴
- د - کمیته مشورتی شورای حقوق بشر ۳۴۵
- ه - آیین شکایت شورای حقوق بشر ۳۴۶
- رکن سوم - شورای اقتصادی و اجتماعی ۳۵۲
- بند اول - ترکیب اعضا ۳۵۲
- بند دوم - وسع تصمیم‌گیری و ارزش آن ۳۵۳
- بند سوم - وظایف و اختیارات شورای اقتصادی و اجتماعی ۳۵۴
- بند چهارم - کمیسیون‌های کارکردی شورای اقتصادی اجتماعی ۳۵۷
- ۱- کمیسیون پیشگیری از جرم و عدالت کیفری ۳۶۰
- ۲- کمیسیون موارد خاص ۳۶۱
- ۳- کمیسیون جمعیت توسعه ۳۶۳
- ۴- کمیسیون علوم و تکنولوژی برای توسعه (CSTD) ۳۶۴
- ۵- کمیسیون توسعه اجتماعی ۳۶۵
- ۶- کمیسیون مقام زن ۳۶۷
- ۷- کمیسیون توسعه پایدار ۳۶۸
- ۸- کمیسیون آماری ۳۶۹
- ۹- اجلاس جنگل‌های ملل متحد ۳۷۱
- بند پنجم - کمیسیون‌های منطقه‌ای شورای اقتصادی و اجتماعی ۳۷۲
- رکن چهارم - دیوان بین‌المللی دادگستری ۳۷۴
- بند اول - مقایسه دیوان دایمی دادگستری با دیوان بین‌المللی دادگستری ۳۷۶
- الف - وجوه اشتراک دو دیوان ۳۷۶
- ب - وجوه اختلاف دو دیوان ۳۷۷
- بند دوم - تأسیس و تحول دیوان بین‌المللی دادگستری ۳۷۸
- الف - تعداد و شرایط قضات دیوان ۳۸۲
- ب - قاضی اختصاصی Ad hoc ۳۸۵

بند سوم - صلاحیت‌های دیوان.....	۳۸۸
۱- صلاحیت ترافعی.....	۳۸۸
الف - محدودیت‌های صلاحیتی دیوان.....	۳۸۹
اول - از حیث اصحاب دعوی.....	۳۸۹
دوم - از حیث موضوع دعوی.....	۳۹۱
سوم - از حیث رضایت.....	۳۹۳
۱- صلاحیت اختیاری.....	۳۹۴
۲- صلاحیت اجباری.....	۳۹۴
یک - از طریق موافقت‌نامه‌های بین‌المللی.....	۳۹۴
د - از طریق صدور اعلامیه‌های یک جانبه.....	۳۹۶
۲- صلاحیت مشورتی.....	۴۰۱
الف - مراجع ذیصلاح برای درخواست نظر مشورتی.....	۴۰۲
ب - محدودیت‌های موضوع آراء مشورتی.....	۴۰۳
ج - صلاحیت در بررسی صلاحیت درخواست‌کننده.....	۴۰۶
د - آیین رسیدگی آراء مشورتی.....	۴۰۶
ح - الزام دیوان به ارائه نظر مشورت.....	۴۰۷
بند پنجم - آیین دادرسی دیوان.....	۴۰۷
الف - جلسات داخلی دیوان و صدور رأی.....	۴۰۹
ب - اثر الزام‌آوری آراء دیوان و اجرای آن.....	۴۰۹
بند ششم - نقش دیوان در توسعه حقوق بین‌الملل.....	۴۱۲
بند هفتم - صلاحیت تفسیر منشور ملل متحد.....	۴۱۳
بند هشتم - تجدیدنظر نسبت به احکام سایر مراجع بین‌المللی.....	۴۱۴
بند نهم - ایران و دیوان بین‌الملل دادگستری.....	۴۱۵
رکن پنجم - دبیرخانه.....	۴۱۷
بند اول - دبیرکل.....	۴۱۸
۱- نحوه تعیین دبیرکل.....	۴۱۸
۲- وظایف و اختیارات دبیرکل.....	۴۲۰

۴۲۴.....	بند دوم - نهاد دبیرخانه
۴۲۵.....	۱- کارکنان دبیرخانه
۴۲۶.....	۲- وضعیت بین‌المللی کارکنان دبیرخانه
۴۲۸.....	۳- مقررات استخدامی دبیرخانه
۴۳۱.....	بند سوم - دفاتر دبیرخانه
۴۴۲.....	بند چهارم - دادگاه حل اختلاف سازمان ملل متحد
۴۴۲.....	۱- جگونگی تشکیل دادگاه
۴۴۳.....	۲- رکان دیوان
۴۴۴.....	۳- محدوده صلاحیت قضایی دادگاه
۴۴۴.....	۴- قضات دادگاه - صلاحیت آنان
۴۴۵.....	۵- دفتر معاضدات حقوقی (OSLA)
۴۴۵.....	۶- رکن رسیدگی قضایی یا آمبودزمان
۴۴۸.....	۷- ارزیابی مدیریتی
۴۵۱.....	رکن ششم - شورای قیمومت
۴۵۳.....	بنداول - رژیم قیمومت
۴۵۴.....	بند دوم - وظایف و اختیارات شورای قیمومت
۴۵۵.....	بند سوم - آیین کار شورای قیمومت
۴۵۶.....	بند چهارم - سرزمین‌های سوق‌الجیشی
۴۵۸.....	فهرست منابع
۴۵۸.....	فارسی
۴۶۱.....	منابع انگلیسی
۴۶۸.....	قطعه‌نامه‌ها
۴۶۹.....	سایت‌ها

مقدمه:

بعد از قرن هفدهم میلادی بواسطه گسترش دانش بشری و انقلاب صنعتی و توسعه ارتباطات و حمل و نقل دیپلماسی دو یا چند جانبه جوابگو نیاز جامعه بین‌المللی نبود لذا همکاری دولت‌ها در چارچوبی گسترده‌تر یعنی برگزاری کنفرانس‌های بین‌المللی نمود پیدا نمود که به‌ای نمونه می‌توان به کنفرانس وستفالی در سال ۱۶۴۸، کنگره وین ۱۸۱۵ و کنفرانس صلح لاهه در سالهای ۱۸۹۹ و ۱۹۰۷ اشاره نمود و متعاقب این حرکت کم کم همکاری‌ها و تشکیل نهادهای منطقه‌ای تحت عنوان اتحادیه‌ها و سازمان‌ها رشد نمود بحدی که امروزه سازمان‌های بین‌المللی،^۱ یا همان بازیگران غیر سرزمینی،^۲ بعنوان تابعان فرعی حقوق بین‌الملل محسوب می‌گردند^۳ از طرفی مشارکت روزافزون آنها در جامعه بین‌المللی، یک واقعیت انکارناپذیر است بنحویکه بخش زیادی از مقررات حقوق بین‌الملل را «حقوق سازمان‌های بین‌المللی» تشکیل می‌دهند که از یک سو شامل «قواعد حاکم» بر سازمان‌های بین‌المللی است^۴ و از سوی دیگر شامل مجموعه تصمیماتی است که سازمان‌های بین‌المللی بر طبق اساسنامه‌های خود اتخاذ می‌کنند.^۵

این درحالی است که فعالیت و اقدامات سازمان‌های بین‌المللی تقریباً به تمام عرصه‌های روابط بین‌المللی از مباحث فنی و تکنیکی گرفته تا مباحث حقوق هوا و فضا یا حقوق بشر و حقوق محیط زیست گسترش یافته است و منجر به قلمرو فعالیت آنها قرار گرفته است؛ «به تعبیری سرنوشت بشر بنحو روزافزونی تحت تأثیر فعالیت‌های سازمان‌های بین‌المللی قرار گرفته است»^۶ از طرفی نقش مهمی در کمک به ایجاد قوانین

۱. سازمان‌های بین‌المللی بطور کلی بر دو نوع می‌باشند: سازمان‌های بین‌الدول یا دولتی و یا سازمانهای غیردولتی و البته آنچه به عنوان تابعان حقوق بین‌الملل ملحوظ نظر می‌باشد؛ سازمان‌های بین‌الدولی یا دولتی هستند. اما سازمان‌های غیردولتی تحت شرایط خاصی و به طور محدود، تابع حقوق بین‌الملل محسوب می‌گردند.

2. Non - territorial actors

۳. ابی صعب، ژرژ، «مفهوم سازمان بین‌المللی»، پاد، ایرج، چاپ اول، تهران، ۱۳۷۳، ص ۹۱.

۴. از جمله این قواعد، معاهدات مؤسس (و اساسنامه‌های) سازمانهای بین‌المللی، یا عهدنامه وین ۱۹۸۶ در مورد حقوق معاهدات حاکم بر روابط میان کشورها و سازمانهای بین‌المللی و یا روابط سازمانهای بین‌المللی با یکدیگر؛ می‌باشد.

۵. مصداق بارز این تصمیمات، قطعنامه‌های صادره سازمان‌های بین‌المللی می‌باشد.

6. Schermers, H.G. And Blokker, N.M, International Institutional Law, Martinus Nijhoff, 2003, p. V.

مورد نیاز روابط بین‌المللی ایفا نموده‌اند به هر حال رشد و حضور سازمان‌ها آنقدر در زندگی ما پررنگ شده که نمی‌توان موضوع یا مسئله‌ای را بدون توجه به وضعیت و نقش سازمان‌های بین‌المللی مورد بررسی و مطالعه قرار داد. لذا در ابتدا به تعریف، خصوصیات و اصول کلی مربوط به سازمان‌های بین‌المللی و اصول حاکم بر آنها می‌پردازیم و سپس سازمان‌های بین‌المللی را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و به عنوان نمونه جامعه ملل و سازمان ملل متحد را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

از آغازین دوره‌های زندگی انسان روی زمین، صلح، امنیت و رفاه از اساسی‌ترین دغدغه‌های بشر به شمار می‌رفته است. اما اصطکاک منافع و تلاش برای تأمین منافع بیشتر، مبین ضرورت همکاری و تعاون بوده است بنابراین می‌توان گفت تاریخ روابط بین‌اجتماعات، از زمانی آغاز می‌شود که وجود لزوم این اجتماعات نزد بشر وجدانی گردید. از طرفی تجربه نشان می‌دهد که هرگاه یک اجتماع با قدرت واحدی درگوشه‌ای از دنیا پدیدار شد، به مرور پدیده اجتماعی دیگر، که دارای قدرتی جدا از قدرت اول بوده، در داخل یا کنار آن به وجود آمده و دیر یا زود بین آن‌ها تعارضی پیدا شده که منجر به ترکیب آن‌ها و پیدایش یک اجتماع جدیدتر و بزرگ‌تر گردیده است. لذا می‌توان گفت سیر پیدایش و توسعه جامعه بین‌المللی همین تبدیل خانواده‌ها به قبایل و اقوام و ملل و سپس پیدایش دولت‌ها و دستگاه‌های بین دول و تشکیل بلوک‌ها بوده است. براین مبنا می‌توان اذعان داشت اگر همین راهی که طی شده دنبال شود امید می‌رود در آینده دور یا نزدیک نوع بشر به آخرین مرحله قابل بشر بینی که زندگی در یک اجتماع جهانی سازمان یافته است نایل آمده و سرانجام در داخل آن جامعه بزرگ که کلیه اجتماعات را دربردارد از آسایش و آرامش برخوردار شود.^۱